

Bartnicka, Kalina

"Histoire de l'éducation". No 4 , 5 (1979)
; no 6 (1980) : [recenzja]

Rozprawy z Dziejów Oświaty 24, 243-244

1981

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wisk: nie wspomniano o pracownikach administracji szkolnej, działaczach oświatowych, zasłużonych kierownikach szkół czy wybitniejszych pedagogach. Na stronach wprowadzających w ogólną sytuację systemu oświatowego II Rzeczypospolitej, wymieniono niektórych ministrów czy działaczy szczebla centralnego, ale Krakowski Okręg Szkolny interesuje Autora już tylko od dającej się wyrazić w liczbach strony organizacyjnej. A często wystarczyłaby nawet krótka wzmianka, np. czytając, że o budownictwo szkolne w latach dwudziestych najlepiej dbał powiat częstochowski (s. 72-73), chcielibyśmy wiedzieć, czyją było to zasługą. Podobnych przykładów można podać dziesiątki. Również zbyt enigmatyczne jest stwierdzenie, że jeszcze przed zamachem majowym w woj. kieleckim przenoszono i zwalniano niektórych nauczycieli ze względów politycznych (s. 68). Kogo zwalniano, za co konkretnie, kto o tym decydował itd. — to przecież istotne elementy obrazu dziejów szkolnictwa. Relacjonując na kilku stronach stosunek organizacji nauczycielskich i niektórych stronnictw do ustawy szkolnej z 1932 r., Autor w odniesieniu do tematu swej pracy, tj. okręgu krakowskiego, ogranicza się do trzech zdań, w których stwierdza (s. 145), że ogniwa terenowe ZNP „poparły na ogół projekt ustawy”, co następnie ilustruje przykładem uchwały, podjętej w tarnowskim Oddziale ZNP przez sekcję szkolnictwa średniego.

Zmierzając do pełniejszego przed-

stawienia rozwoju szkolnictwa w województwach krakowskim i kieleckim, należałoby zrezygnować ze skrótowych z konieczności wprowadzeń dotyczących polityki oświatowej państwa. Np. problematyka podrozdziału o ustalaniu organizacyjnych i prawnych podstaw szkolnictwa została znacznie pełniej omówiona w obszernej pracy K. Trzebiatowskiego „*Szkolnictwo powszechne w Polsce w latach 1918-1932*”, Wrocław 1970, zakres natomiast dwóch podrozdziałów o reformie z 1932 r. wnikliwie opracowano w monografii W. Garbowskiej „*Szkolnictwo powszechne w Polsce w latach 1932-1939*”, Wrocław 1976.

Do drobnych uchybień można zaliczyć, przy okazji omawiania stanu szkolnictwa w zaborze rosyjskim, pominięcie tajnych szkółek elementarnych, od przełomu wieku stanowiących istotny czynnik walki o powszechność oświaty. Szkoda też, że w książce zabrakło miejsca dla choćby jednej mapki, obrazującej zasięg terytorialny Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Praca Zygmunta Ruty wymagała dużego wysiłku badawczego i dla dalszych badań nad historią szkolnictwa na pewno okaże się pożyteczną. Należy jednak żałować, że Autor podejmując ten trud i przygotowując omawianą wyżej monografię, nie potraktował zawartej w niej problematyki znacznie wszechstronnie, na czym zyskałaby też przystępność jego książki.

Ryszard Terlecki

HISTOIRE DE L'ÉDUCATION: Août 1979 — n° 4, Décembre 1979 — n° 5, Avril 1980 — n° 6, publ. Département de la recherche historique, documentaire et comparée I.N.P.R. (Institut National de Recherche Pédagogique). Paris 1979—1980, ss. 176, 96, 80 (notka informacyjna).

W numerach 4, 5 i 6 kwartalnika poświęconego historii edukacji (*Histoire de l'Éducation*), który prezentowany był w poprzednim tomie *Rozpraw z dziejów oświaty*, opublikowano szereg informacji przydatnych wszystkim historykom wychowania i oświaty. W numerze 4

(sierpień 1979 r.), poświęconemu w całości zagadnieniom bibliograficznym, opublikowano bibliografię historii wychowania francuskiego za rok 1976. Bibliografia zawiera 1134 notek dotyczących wydawnictw poświęconych francuskiej historii wychowania, bez względu na

język publikacji i miejsce wydania. Poszczególne zostały według działów: instrumenty pracy i badań (zagadnienie archiwaliów, bibliotek, dokumentacji, podręczników, wydawnictw zbiorowych i przeglądów, organizacji badań, metod badań i stowarzyszeń historyków wychowania); następne działy to zagadnienia teoretyczne, zagadnienia edukacyjne — generalnie, działy wychowania, oświata pozaszkolna, organizacje i instytucje szkolne, personel szkolny, metody i techniki kształcenia, środowisko i życie szkolne, aspekty socjalne systemów wychowawczych. Bibliografię opatrzone indeksem nazwisk autorów i nazw geograficznych. Wstęp opracował W. Frijhoff, wyjaśniając, że informacji bibliograficznych żądali respondenci większości ankiet rozesyłanych przez Zakład Badań Historycznych I. N. P. R. (por. nr 1 i 2-3 rec. wyd.). Frijhoff omówił trudności z precyzowaniem przedmiotu bibliografii (historia edukacji) i zasady selekcji materiałów.

Numer 5 *Histoire de l'Éducation* (grudzień 1979 r. zawiera artykuł J. Giraulta na temat historii zrzeszeń nauczycielskich aż do drugiej wojny światowej (*L'histoire du syndicalisme chez les Instituteurs jusqu'à la Seconde Guerre Mondiale. Essai de bilan*) oraz rzut oka na bibliografię francuską o nauczaniu za granicą (*L'enseignement à l'étranger vu par les pédagogues françaises (1800 - 1914). Approche bibliographique*), pióra prof. P. Gerbauda. Ponadto noty krytyczne i recenzje, informacje o konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Historii Wychowania (*L'Association internationale pour l'histoire de*

l'éducation), która odbyła się w Louvain we wrześniu 1979 r. W tymże numerze zamieszczono także bibliografię prac dyplomowych z historii wychowania za lata 1968-1979, opracowaną przez F. Huguet. Bibliografia obejmuje prace dyplomowe przygotowywane we francuskich ośrodkach, w których prowadzi się badania nad historią wychowania. Układ zagadnień wzorowany jest na sposobie, w jakim publikowana była bibliografia w numerze 4 rec. wydawnictwa. W indeksach, oprócz nazwisk i nazw geograficznych, opublikowano wykaz chronologiczny okresów, których dotyczyły prace dyplomowe, nazwiska promotorów oraz wykaz szkół i wydziałów, w których przechowuje się prace.

Numer 5 „Historii Wychowania”, oprócz notek recenzyjnych i sprawozdań (jak w każdym numerze) zawiera kilka interesujących artykułów. J. Ch. Picard opublikował artykuł recenzyjny (*L'éducation dans le Haut Moyen Age*) dotyczący książki P. Riché, *Les écoles et l'enseignement dans l'occident chrétien de la fin du Ve siècle au milieu du XIe siècle*, Paryż 1979 r. Jacques Verger omówił aktualne tendencje badań nad historią wychowania we Francji w średniowieczu, M. De Vroede omówił zagadnienia kształcenia nauczycieli w Europie do 1914 r. (jest to wersja referatu wygłoszonego na konferencji historyków wychowania w Louvain we wrześniu 1979 r.), wreszcie P. Caspard poruszył ogólnie zagadnienia nauczania początkowego w XIX w., omawiając treść, metody, pomoce naukowe i ciało nauczające.

Kalina Bartnicka

Ryszard Wroczyński, *DZIEJE OŚWIATY POLSKIEJ 1795—1945*, PWN, Warszawa 1980, ss. 375.

Książka Ryszarda Wroczyńskiego, oparta na własnych wieloletnich badaniach Autora oraz na bogatej, najnowszej literaturze naukowej — polskiej i obcej, zawiera oryginalną próbę syntezy oświaty i pedagogiki polskiej w latach

1795-1945, tj. od upadku Rzeczypospolitej szlacheckiej do zakończenia II wojny światowej i wytyczenia już w pierwszych dniach Polski Ludowej nowych kierunków rozwoju całego systemu edukacyjnego. Książkę tę należy powitać